

UBODNI INCIDENTI KAO OZLJEDA NA RADU

UVOD

Ubodni incident je svaka ozljeda nastala ubodom oštrog predmeta koja sama po sebi ne mora zahtijevati posebno zbrinjavanje, ali može dovesti do prijenosa zaraze sa zaraženog predmeta kojim se ubod dogodio. Najveći rizik je nakon ubodnih incidenata šupljim zaraženim iglama, a zatim slijede druge ozljede oštrim predmetima, poput posjekotina (iglom, skalpelom, staklom i drugim oštrim predmetima) koji su zaraženi krvlju. Zdravstveni djelatnici su najviše izloženi ubodnim incidentima. Od zdravstvenih djelatnika pod najvećim rizikom su medicinske sestre, kirurzi, stomatolozi, patolozi, te osoblje odjela za hitan prijam bolesnika i jedinica za intenzivno liječenje zbog toga što oni zbog prirode svojeg posla češće dolaze u dodir s krvi i drugim tjelesnim tekućinama i tkivima, pa su više izloženi i infekcijama koje se prenose krvlju. Visokorizični su odjeli za hitnu službu, hemodijalizu, operacijske dvorane, infektivni odjeli, klinički laboratoriji i stacionari, pa je osoblje koje radi na ovim odjelima pod većim rizikom dolaska u dodir sa zaraženim bolesnicima i zaraženim materijalom. Neke od infekcija koje se prenose krvlju češće su među nekim visokorizičnim skupinama koje dolaze na liječenje u zdravstvene ustanove, kao što su to ovisnici o intravenskim drogama, primatelji višekratnih doza krvi i krv-

nih preparata, bolesnici na hemodijalizi, osobe s rizičnim seksualnim ponašanjem, te djeca rođena od zaraženih majki.

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) objavila je 2005. godine dokument o problemu infekcija koje se prenose krvlju na zdravstvenog

djelatnika nakon profesionalnih ozljeda. Prema toj procjeni, incidencija ozljeda oštrim predmetima među zdravstvenim djelatnicima u Hrvatskoj iznosi 0,64 incidenata na jednog zdravstvenog djelatnika godišnje. Procjenjuje se da se godišnje u Hrvatskoj dogodi oko 32.000 incidenata koji većinom ostaju neprijavljeni.

Osim u zdravstvu, ubodni incidenti se mogu dogoditi i na drugim poslovima kao što su poslovi čišćenja ili poslovi u kojima se boravi na otvorenom prostoru gdje mogu biti odbačeni različiti zaraženi oštri predmeti. U ovom prikazu bit će razmotreni slučajevi događaja nastali na radnim mjestima i u redovito radno vrijeme gdje je došlo do ubodnih incidenata.

PRIKAZ 1. SLUČAJA

Žena starosti 27 godina, po zanimanju zdravstveno-laboratorijski tehničar u jednoj klinici, s ukupnim radnim stažom 5 godina. Na redovitom radu, prilikom vađenja krvi ubola se na iglu u treći prst desne šake. U prijavi o ozljedi na radu navedeno je da je zaposlenica osposobljena za rad na siguran način. Prilaže medicinsku dokumentaciju neposredno nakon traumatskog događaja gdje je kao uputna dijagnoza navedena ubodna rana.

Komentar: U prikazanom slučaju poslodavac je potvrdio da se događaj zbio u redovito radno vrijeme. Zatražena je detaljna izjava zaposlenika o načinu nastanka ozljede. Pregledom sve pristigle dokumentacije utvrđeno je da zaposlenica na radnom mjestu i za vrijeme obavljanja redovitih poslova mogla zadobiti uputnu dijagnozu i priznata je ozljeda na radu.

PRIKAZ 2. SLUČAJA

Žena stara 32 godine, po zanimanju čistačica u djelatnosti poljoprivreda i šumarstvo, s ukupnim radnim stažom od 8 godina, 4 godine na sadašnjem radnom mjestu. Krajem prosinca pri obavljanju svojih radnih zadataka u redovito radno vrijeme čistila je prostorije, te se prilikom

pražnjenja koša u uredu ubola na odbačenu iglu nepoznate osobe. Zatražila je liječničku pomoć u Klinici za infektivne bolesti gdje joj je uzeta krv na analizu te je nakon pregleda poslana na cijepljenje protiv HBV. Poslodavac je potvrdio da se događaj zbio u radno vrijeme i da nije bilo očevidaca.

Komentar: Prikazan je slučaj zaposlenice kojoj je dijagnosticirana ubodna rana na palcu desne ruke nakon uboda na iglu na radnom mjestu. U priloženoj dokumentaciji poslodavac je potvrdio da se događaj zbio u redovito radno vrijeme i pri obavljanju redovitih poslova. Iz medicinske dokumentacije razvidno je da je ozlijeđena radnica zatražila liječničku pomoć i provela odgovarajuće cijepljenje. Priznata je ozljeda na radu.

PRIKAZ 3. SLUČAJA

Žena starosti 29 godina, po zanimanju odgajatelj u dječjem vrtiću, s ukupnim radnim stažom od 7 godina. Na radnom mjestu, u krugu vrtića, ubola se na odbačenu injekcijsku iglu. Ubod je bio na jagodici kažiprsta lijeve ruke. Odmah nakon uboda dezinficirala je ranu i otišla u Zavod za javno zdravstvo na epidemiološki odjel, te je dobila cjepivo protiv hepatitisa AnaTe i uzeta joj je krv na analizu.

Komentar: U prikazanom slučaju poslodavac je potvrdio da se događaj zbio u redovito radno vrijeme. Pregledom pristigle dokumentacije ozljeda je s medicinskog aspekta povezana s predmetnim događajem i priznata je ozljeda na radu.

PRIKAZ 4. SLUČAJA

Žena, u dobi od 50 godina, radi u bolnici na Odjelu za unutrašnje bolesti kao odjelna medicinska sestra, s ukupnim radnim stažom od 27 godina, sve na istom radnom mjestu. Prilikom svojeg rada dolazi u dodir sa zaraženim materijalom, krvi i izlučevinama pacijenata. Bolesnicima vadi krv za krvne pretrage i ordinira intravenoznu terapiju prema uputama liječnika. Prije

24 godine ubola se na zaraženu iglu kojom je prije toga davala intravenoznu terapiju bolesnici koja je bila zaražena hepatitisom B. Ubodni incident je evidentiran u bolnici. Medicinskoj sestri izvađena je krv i testirana na markere hepatitisa B i C. Rezultati su bili negativni. Nakon godinu dana markeri na hepatitis B postaju pozitivni, no nema kliničke manifestacije bolesti. Nakon 24 godine zbog umora i lošeg općeg stanja završava u Klinici za infektivne bolesti gdje joj je otkriven hepatitis B u aktivnom obliku i oštećenje jetre. Iz obiteljske anamneze doznaje se da je u obitelji kćer, stara 23 godine također pozitivna na hepatitis B, dok su stariji sin i muž negativni.

Komentar: Prikazan je slučaj razvoja zarazne bolesti, hepatitisa B, koji je nastao kao posljedica ubodnog incidenta. U vrijeme kad je ubodni incident nastao nije bilo obvezno cijepljenje zdravstvenih djelatnika protiv hepatitisa B. Postupak kontrole markera djelatnice proveden je pravilno. Poslodavac je potvrdio da je ubodni incident s iglom koja je bila zaražena krvlju bolesnice zaražene hepatitisom B bio evidentiran. Temeljem dostavljene dokumentacije djelatnici je priznata profesionalna etiologija hepatitisa B. Važno je istaknuti, što se može vidjeti iz ovog slučaja, da se bolest može manifestirati s velikom latencijom i da cjepivo prije 24 godine nije bilo obvezno za zdravstvene djelatnike. Postavlja se

i pitanje prijenosa zaraze na članove obitelji budući da je dijete koje je djelatnica rodila nakon tog događaja također pozitivno na hepatitis B.

ZAKLJUČAK

Prevenција bolesti koje nastaju kao posljedica ubodnih incidenata zahtijeva vrlo ozbiljan pristup. Prevenција se sastoji u samom smanjenju broja incidenata tehničkim mjerama (uporabom igala koje su konstruirane za sigurnu uporabu, čvrstih nepropusnih kontejnera za otpad, laserskih skalpela), edukaciji medicinskih sestara (ispravno rukovanje i odlaganje upotrijebljenih igala i oštih predmeta, ispravno uzimanje bioloških uzoraka, primjeren transport bioloških uzoraka) te dosljednom nošenju osobnih zaštitivnih sredstava (rukavice, naočale, maske, pregače, ogrtači, kaljače, čizme, navlake za obuću i drugo). S druge strane važno je pravilno provođenje zakonski propisanog cijepljenja protiv hepatitisa B, a nakon ubodnog incidenta potrebno je iz krvi odrediti markere za hepatitis B i C, te provesti testiranje na HIV za obje osobe, i bolesnika i djelatnika koji je doživio incident. Ako je potrebno, treba uvesti terapijsku profilaksu djelatnika. Daljnje kontrole provode se kako bi se pravodobno mogla otkriti bolest i što ranije početi s liječenjem.

*Dijana Poplašen Orlovac, dr. med., spec. med. rada i sporta
dr. sc. Bojana Knežević, dr. med.
Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, Zagreb*